

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Факультет культурології та соціальних комунікацій
Кафедра психології, педагогіки та філології

ОСНОВИ НЕЙРОПСИХОЛОГІЇ ТРАВМИ

Програма та навчально-методичні матеріали
з дисципліни

Галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність – 053 Психологія

Освітньо-професійна програма – Кризова психологія

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Харків, 2024

**УДК 159.9:616.8-001](073)
О-75**

Друкується за рішенням науково-методичної ради ХДАК
(протокол № 15 від 29.05.2024 р.)

Рецензенти:

Большакова А.М., доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології, педагогіки та філології Харківської державної академії культури.

Ларіонов С. О., кандидат психологічних наук, доцент, начальник кафедри психології та педагогіки Національної академії національної гвардії України.

Розробники:

Віденєєв І. О., кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології, педагогіки та філології ХДАК.

Приходько Д. П., кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології, педагогіки та філології ХДАК.

О-75 Основи нейропсихології травми : програма та навч.-метод. матеріали з дисципліни для здобувачів другого (магістер.) рівня вищої освіти, спец. 053 «Психологія», ОПП «Кризова психологія» / М-во культури та інформ. політики України, Харків. держ. акад. культури, Ф-т культурології та соц. комунікацій, Каф. психології, педагогіки та філології ; [уклад.: Віденєєв І. О., Приходько Д. П.]. Харків : ХДАК, 2024. 32 с.

УДК 159.9:616.8-001](073)

І. РЕКВІЗИЦІ НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна / освітньо-наукова програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки, Спеціальність: 053 Психологія	Обов'язкова	
Розділів - 1		Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120		1-й	–
		Семестр	
		1-й	–
Аудиторних годин для денної форми – 40; самостійної роботи – 80.	Освітньо-професійна програма: Кризова психологія	Лекції	
		20 год.	8
	Семінарські		
	20 год.	6	
	другий (магістерський) рівень вищої освіти	Самостійна робота	
		80 год.	80
Індивідуальні завдання: год.			
Вид контролю: залік			
			залік

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою дисципліни є знайомство здобувачів з поняттям нейропсихології травми, формування наукових уявлень про виникнення та динаміку її основних клінічних форм, розуміння соціально-психологічних механізмів та біологічних передумов травми та її попередження.

Завдання вивчення дисципліни.

- оволодіння та подальше вільне оперування професійною термінологією, використовуваною в даній сфері практичної діяльності.
- розкриття змісту базових теоретичних засад кризової психології;
- ознайомлення з прийомами та методами визначення травматичних змін особистості;
- сприяння формуванню професійно важливих навичок майбутнього практичного психолога;
- розкрити особливості використання психологічних знань про нейропсихологію травми у формуванні професійної компетентності, навичок рефлексії та емпатії, ефективної комунікації.

Загальні компетентності

ЗК1. Здатність застосовувати знання у семінарських ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Фахові компетентності

СК2. Здатність виявляти та вирішувати проблеми (дослідницькі, творчі, організаційні) у сфері фахової діяльності.

СК7. Здатність розробляти індивідуальну стратегію навчання.

Програмні результати навчання

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога

ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

Критерії оцінювання результатів навчання:

1. Високий рівень знання матеріалу курсу (90 – 100 балів, А, відмінно):

- вільне володіння понятійним апаратом,
- вільна орієнтація в матеріалі курсу і здатність відповісти на різні питання;
- високий рівень виконання програмних завдань.

2. Достатньо високий рівень знання матеріалу курсу (74 – 89 балів, С, В, добре):

- добре володіння основними термінами і поняттями,
- досить вільна орієнтація в матеріалі курсу і здатність відповісти на основні питання;
- добрий рівень виконання програмних завдань.

3. Посередній рівень знання матеріалу курсу (60 -73 балів, D, E, задовільно):

- посередній рівень володіння основними термінами і поняттями,
- недостатньо вільна орієнтація в матеріалі курсу і здатність відповісти на окремі питання;
- посередній рівень виконання програмних завдань.

4. Незадовільний рівень з можливістю повторного складання (35 – 59 балів, FХ, незадовільно):

- незнання основних термінів та понять,
- незнання основного матеріалу курсу і неспроможність відповісти на більшість питань;
- незадовільний рівень виконання окремих програмних завдань.

5. Незадовільний рівень з обов'язковим повторним вивченням дисципліни (0 – 34 бали, F, незадовільно):

- незнання основних термінів та понять,
- незнання матеріалу курсу і неспроможність відповісти на питання;
- нездатність до виконання більшості програмних завдань.

Основним критерієм успішності вивчення здобувачем освіти навчальної дисципліни є отримання ним не менш як 60 балів зі 100 за сукупністю усіх видів робіт: складання підсумкового заліку для денної форми здобуття освіти, участь у лекційних заняттях, виконання завдань на семінарських заняттях, виконання завдань для самостійної роботи.

II. НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ

1. ТЕМАТИЧНО-ЗМІСТОВНЕ НАПОВНЕННЯ

Навчальний матеріал має один розділ, який містить 10 тем, пов'язаних між собою змістовими складовими.

Розділ 1. Загальні засади нейропсихології травми включає 10 тем: Вступ до нейропсихології. Анатомо-фізіологічна основа вищих психічних функцій. Структурно-функціональна організація нервової системи. Факторний і синдромальний аналіз порушень вищих психічних функцій.. Сенсорні та гностичні розлади. Нейропсихологічні механізми керування поведінкою. Апраксії. Нейропсихологія мовлення. Афазії. Нейропсихологічні синдроми полімодального генезу. Аграфія. Акалькулія. Алексія. Використання нейропсихологічних методів в освітньому просторі: формувальне навчання.

Розділ 1.

ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ НЕЙРОПСИХОЛОГІЇ ТРАВМИ

Тема 1. Вступ до нейропсихології

Нейропсихологія як самостійна наукова галузь. Предмет і завдання нейропсихології. Місце нейропсихології серед інших наук. Напрями сучасної нейропсихології; їх теоретичне і практичне значення. Використання нейропсихологічних даних у навчальному процесі. Історія вивчення локалізації вищих психічних функцій: вузький локалізаціонізм, антилокалізаціонізм, еkleктична концепція, заперечення локалізації вищих психічних функцій. Видатні персоналії. О. Р. Лурія як один із засновників нейропсихології.

Тема 2. Теорія системної динамічної локалізації найвищих психічних функцій

Вищі психічні функції людини у вченні Л. С. Виготського. Теорія системної динамічної локалізації вищих психічних функцій О. Р. Лурії. Загальна структурно-функціональна модель роботи мозку як субстрату психічної діяльності. Принцип системності. Концепція М. О. Бернштейна. Поняття «функціональної системи» та основні особливості її роботи (П. К. Анохін). Сучасні погляди на функціонування мозку. Поняття «коннектому».

Тема 3. Структурно-функціональна організація нервової системи

Морфогенез та організація мозку людини. Відділи мозку: передній, проміжний, середній, задній, довгастий. Відмінності мозку у чоловіків і жінок. Структурна організація нервової системи. Відділи нервової системи. Аферентна та еферентна нервова система. «Первинні, вторинні й третинні» поля. Джерела знань про функціональну організацію мозку. Проблема міжпівкульної асиметрії мозку та міжпівкульної взаємодії. Поняття «нейропластичність», «когнітивний резерв».

Тема 4-5. Факторний і синдромальний аналіз порушень вищих психічних функцій

Фактор як психологічна складова. Модальнонеспецифічний (енергетичний) фактор. Кінетичний фактор. Модальноспецифічний фактор. Кінестетичний фактор. Просторовий фактор. Фактор довільної-мимовільної регуляції психічної діяльності. Фактор усвідомленості-неусвідомленості психічних функцій і станів. Фактор сукцесивності (послідовності) організації. Фактор симультанності (одночасності) організації. Фактор міжпівкульної взаємодії. Загально мозковий фактор. Фактор роботи глибоких підкіркових структур. Поняття про нейропсихологічний синдром. Класифікація нейропсихологічних синдромів за О.Р. Лурією. Класифікація нейропсихологічних синдромів за Є.Д. Хомською.

Тема 6. Сенсорні та гностичні розлади

Нейроанатомія: поняття про структуру і принципи функціонування аналізаторів: зорового, слухового, кінестетичного. Розлади аналізаторних систем за Є.Д. Хомською. Агнозії: зорові, слухові, тактильні. Методики і проби на діагностику сенсорних та гностичних розладів.

Тема 7. Нейропсихологічні механізми керування поведінкою. Апраксії

Довільність регуляції ВПФ. Принцип сенсорних корекцій. Рівні побудови рухів за М.О. Бернштейном (субкортикальні: А, В; кортикальні: С, D, E). Морфофункціональні мозкові системи довільних і мимовільних рухів: порушення екстрапірамідних і пірамідних шляхів.

Апраксії. Класифікації апраксій за Г. Ліпманом, К. Хельманом, О.Р. Лурія. Труднощі в діагностиці апраксій. Стандартизовані скрінінгові методики діагностики апраксій (Ф. Лорана, А. Доверна, А. Сангдерленда, FABERS, TULIA, CAS).

Тема 8. Нейропсихологія мовлення. Афазії

Поняття афазії та її сучасний клінічний статус. Історія розвитку наукових уявлень про афазії. Класифікація афазій у вітчизняній нейропсихології: аферентно-моторна, еферентно-моторна, динамічна, сенсорна, акустико-мнестична, амнестична, семантична. Коморбідність афазій, диференційна діагностика з іншими мовленнєвими розладами.

Тема 9. Нейропсихологічні синдроми полімодального генезу. Аграфія.

Акалькулія. Алексія

Нейропсихологічна основа розладів полімодального генезу за Л.С. Цветковою та О.М. Корнеєвим. Класифікація специфічних розладів розвитку навчальних навичок у дітей. Письмо як вид діяльності за О.М. Леонтєвим. Аграфія (дисграфія). Труднощі в оволодінні письмом за Т.В. Ахутіною, Ж.М. Глозман. Поняття і класифікація алексій (дислексій). Поняття і класифікація акалькулій (дискалькулій). Синдром Герстмана.

Тема 10. Використання нейропсихологічних методів в освітньому просторі: формувальне навчання

Нейропсихологія індивідуальних відмінностей дітей як основа використання нейропсихологічних методів у школі. Типи психічного дизонтогенезу за Г.Є. Сухаревою та В.В. Лебединським. Методологія нейропсихологічного супроводу дітей з нерівномірністю розвитку психічних функцій. Нейропсихологічна підтримка класів корекційно-розвивального навчання. Місце і роль нейропсихології в процесі психолого-педагогічного супроводу інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами.

2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		го	л	с.	лаб.	інд.		с. р.	о	л	с.	лаб.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАГАЛЬНА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ОСВІТИ ТА ЄДИНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ												
Тема 1. Вступ до нейропсихології.	12	2	2	–	–	8	9	1	–	–	–	8

Тема 2. Теорія системної динамічної локалізації найвищих психічних функцій	12	2	2	–	–	8	9	–	1	–	–	8
Тема 3. Структурно-функціональна організація нервової системи.	12	2	2	–	–	8	9	1	–	–	–	8
Тема 4-5. Факторний і синдромальний аналіз порушень вищих психічних функцій.	24	4	4	–	–	16	17	1	–	–	–	16
Тема 6. Сенсорні та гностичні розлади.	12	2	2	–	–	8	10	1	1	–	–	8
Тема 7. Нейропсихологічні механізми керування поведінкою. Апраксії.	12	2	2	–	–	8	10	1	1	–	–	8
Тема 8. Нейропсихологія мовлення. Афазії.	12	2	2	–	–	8	10	1	1	–	–	8
Тема 9. Нейропсихологічні синдроми полімодального генезу. Аграфія. Акалькулія. Алексія.	12	2	2	–	–	8	10	1	1	–	–	8
Тема 10. Використання нейропсихологічних методів в освітньому просторі: формувальне навчання.	12	2	2	–	–	8	10	1	1	–	–	8
Разом за розділом	120	20	20	–	–	80	94	8	6	–	–	80
ІНДЗ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Усього годин:	120	20	20	–	–	80	94	8	6	–	–	80

3. СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Вступ до нейропсихології.	2	–
2	Анатомо-фізіологічна основа вищих психічних функцій.	2	1
3	Структурно-функціональна організація нервової системи.	2	–
4,5	Факторний і синдромальний аналіз порушень вищих психічних функцій.	2	–
6	Сенсорні та гностичні розлади.	2	1
7	Нейропсихологічні механізми керування поведінкою. Апраксії.	2	1
8	Нейропсихологія мовлення. Афазії.	2	1
9	Нейропсихологічні синдроми полімодального генезу. Аграфія. Акакулькулія. Алексія.	2	1
10	Використання нейропсихологічних методів в освітньому просторі: формувальне навчання.	2	1
	Усього:	20	6

4. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Вступ до нейропсихології.	8	8
2	Анатомо-фізіологічна основа вищих психічних функцій.	8	8
3	Структурно-функціональна організація нервової системи.	8	8
4,5	Факторний і синдромальний аналіз порушень вищих психічних функцій.	16	16
6	Сенсорні та гностичні розлади.	8	8
7	Нейропсихологічні механізми керування поведінкою. Апраксії.	8	8
8	Нейропсихологія мовлення. Афазії.	8	8
9	Нейропсихологічні синдроми полімодального генезу. Аграфія. Акакулькулія. Алексія.	8	8
10	Використання нейропсихологічних методів в освітньому просторі: формувальне навчання.	8	8
	Усього:	80	80

5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Методи навчання

З метою активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти при вивченні дисципліни передбачаються наступні методи:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- наочний метод (метод ілюстрацій і метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);

Форми контролю

Фронтальне опитування на лекційному / семінарському занятті. Виконання завдань з пошуку візуального або фактичного матеріалу в аудиторії за допомогою смартфонів, ноутбуків, планшетів в глобальній інформаційній мережі Інтернет тощо. Виступ із повідомленням/доповіддю на семінарському занятті, здатність до особистої презентації та роботи у парі/групі. Письмовий залік.

№ з/п	Вид контролю	Методи контролю
1.	Поточний контроль	Оцінювання участі у семінарських заняттях
2.	Періодичний контроль	Опитування за вивченим матеріалом, взаємоконтроль (підготовка питань здобувач/здобувач)
3.	Самостійна робота	Виступ з презентацією, аналіз літератури тощо
4.	Підсумковий контроль	Залік з урахуванням балів, отриманих за відвідування лекцій та виконання завдань до лекційного матеріалу, участь у семінарських заняттях, самостійну роботу

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має за мету перевірку рівня підготовленості здобувача до виконання конкретного завдання.

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку за загальними для всіх здобувачів переліком питань. Під час підсумкового контролю враховуються результати роботи за усіма видами роботи упродовж всього періоду вивчення навчальної дисципліни.

Відпрацювання пропущених занять проводиться через певні види роботи (написання реферату, есе, написання доповіді з презентацією тощо) або співбесіди за змістом тем і питань, які пропустив здобувач.

Перезарахування результатів вивчення навчальної дисципліни, здобутих в інших закладах вищої освіти здійснюється на основі чинного законодавства та «Положення про порядок визначення академічної різниці та перезарахування результатів навчання (навчальних дисциплін) у Харківській державній академії культури (зі змінами)», затверджене Вченою радою ХДАК від 07.04.2023 р., протокол № 9.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточна успішність	Сам. робота	Залік	Усього
T1-T10			
45	15	40	100

Робота на семінарському занятті – 0-45 балів (тема 1-3, 6-10 – 0-40 балів; тема 4,5 – 0-5 балів);
 Самостійна робота – 0-15 балів, (тема 1-10 – 0-15 балів) – підготовка доповіді / підготовка візуального матеріалу;
 Підсумковий контроль – 0-40 балів
 Всього: 100 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

III. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Вступ до нейропсихології

Мета: Визначити предмет, завдання нейропсихології. Ознайомитися з історією формування та розвитку нейропсихології. Визначити особливості нейропсихологічного дослідження

Запитання:

1. Предмет, завдання нейропсихології.
2. Історія розвитку нейропсихологічної науки.
3. Радянська та західна нейропсихологія.
4. Галузі нейропсихології.
5. Особливості дослідження в нейропсихології: загальна характеристика хворого, планування та проведення нейропсихологічного дослідження.
6. Застосування нейропсихології в суспільній практиці.

Література:

1. Чабан О.С., М.М. Гуменюк, В.А. Вербенко матеріали Нейропсихологія (лекції та додатковий матеріал курсу). – Тернопіль: Укрмедкнига, 2008.
2. Jodzio K. Diagnostyka neuropsychologiczna w praktyce klinicznej. – Warszawa: Difin, 2011.
Marshall J., Gurd J., Kischka U. The Handbook of Clinical Neuropsychology (2nd ed.). – Oxford:Oxford University Press, 2010.
3. Zawadzka E., Domańska Ł. Diagnozaneuropsychologiczna. Współczesne wyzwania i perspektywy rozwoju. – Warszawa: Difin, 2017.
4. Галецька І.І. Основи нейропсихології. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003.

Тема 2. Теорія системної динамічної локалізації найвищих психічних функцій

Мета: Визначити основні принципи нейропсихологічного вчення Л. С. Виготського. Проаналізувати зміст теорії системної динамічної локалізації вищих психічних функцій О. Р. Лурії. Розглянути структурно-функціональна модель роботи мозку як субстрату психічної діяльності. Розібрати поняття системність та функціональна система.

Запитання:

1. Вищі психічні функції людини у вченні Л. С. Виготського.

2. Теорія системної динамічної локалізації вищих психічних функцій О. Р. Лурії.
3. Загальна структурно-функціональна модель роботи мозку як субстрату психічної діяльності.
4. Принцип системності. Концепція М. О. Бернштейна.
5. Поняття «функціональної системи» та основні особливості її роботи (П. К. Анохін).
6. Сучасні погляди на функціонування мозку.

Література:

1. Галецька І.І. Основи нейропсихології. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003.
2. Чабан О.С., М.М. Гуменюк, В.А. Вербенко Нейропсихологія (лекції та додатковий матеріал курсу). – Тернопіль: Укрмедкнига, 2008.
3. Kolb B. Fundamentals of Human Neuropsychology. – New York: Worth Publishers, 2021.
4. Luria A.R. The Working Brain: An Introduction To Neuropsychology. – New York: Basic Books, 1976.
5. Філімонов В.І., Маракушин Д.І. Клінічна фізіологія. – Київ: Медицина, 2022.

Тема 3. Нейропсихологічний аналіз порушень вищих психічних функцій

Мета: Сформувати уявлення про структурно-функціональну організацію нервової системи.

Запитання:

1. Морфогенез та організація мозку людини.
2. Відділи мозку: передній, проміжний, середній, задній, довгастий.
3. Відмінності мозку у чоловіків і жінок.
4. Структурна організація нервової системи.
5. Відділи нервової системи.
6. Аферентна та еферентна нервова система.
7. Джерела знань про функціональну організацію мозку.
8. Проблема міжпівкульної асиметрії мозку та міжпівкульної взаємодії.
9. Поняття «нейропластичність», «когнітивний резерв».

Література:

1. Чабан О.С., М.М. Гуменюк, В.А. Вербенко матеріали Нейропсихологія (лекції та додатковий матеріал курсу). – Тернопіль: Укрмедкнига, 2008.

2. Jodzio K. Diagnostyka neuropsychologiczna w praktyce klinicznej. – Warszawa: Difin, 2011.
- Marshall J., Gurd J., Kischka U. The Handbook of Clinical Neuropsychology (2nd ed.). – Oxford:Oxford University Press, 2010.
3. Zawadzka E., Domańska Ł. Diagnozaneuropsychologiczna. Współczesne wyzwania i perspektywy rozwoju. – Warszawa: Difin, 2017.
4. Галецька І.І. Основи нейропсихології. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003.

Тема 4-5. Факторний і синдромальний аналіз порушень вищих психічних функцій

Мета: Розглянути особливості аналізу порушень вищих психічних функцій.

Запитання:

1. Фактор як психологічна складова.
2. Модальнонеспецифічний (енергетичний) фактор.
3. Кінетичний фактор. Просторовий фактор.
4. Фактор довільної-мимовільної регуляції психічної діяльності.
5. Фактор усвідомленості-неусвідомленості психічних функцій і станів.
6. Фактор сукцесивності (послідовності) організації. Фактор симультанності (одночасності) організації.
7. Фактор міжпівкульної взаємодії. Загально мозковий фактор.
8. Поняття про нейропсихологічний синдром. Класифікація нейропсихологічних синдромів за О.Р. Лурією.
9. Класифікація нейропсихологічних синдромів за Є.Д. Хомською.

Література:

1. Бондарчук О. І. Основи нейропсихології травми . — К.: МАУП, 2006.
2. Беляева С.Я. Дитячі негаразди. Лікуємо любов'ю К.: Ред. Загальнопед. газ., 2013.
3. Галецька І.І. Основи нейропсихології. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003.
4. Чабан О.С., М.М. Гуменюк, В.А. Вербенко Нейропсихологія (лекції та додатковий матеріал курсу). – Тернопіль: Укрмедкнига, 2008.
5. Kolb V. Fundamentals of Human Neuropsychology. – New York: Worth Publishers, 2021.
6. Luria A.R. Higher Cortical Functions in Man. – New York: Basic Books, 1966.

7. Luria A.R. The Working Brain: An Introduction To Neuropsychology. – New York: Basic Books, 1976.
8. Paçhalska M., Kaczmarek B.L.J., Kropotov J.D. Neuropsychologia kliniczna: od teorii do praktyki. – Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2014.
9. Parsons M.W., Hammeke T.A. Clinical Neuropsychology: A Pocket Handbook for Assessment. – American Psychological Association, 2014.

Тема 6. Сенсорні та гностичні розлади

Мета: Визначити основні ознаки сенсорних та гностичних розладів.

Запитання:

1. Нейроанатомія: поняття про структуру і принципи функціонування аналізаторів: зорового, слухового, кінестетичного.
2. Розлади аналізаторних систем за Є.Д. Хомскою.
3. Агнозії: зорові, слухові, тактильні.
4. Методики і проби на діагностику сенсорних та гностичних розладів.

Література:

1. Галецька І.І. Основи нейропсихології. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003.
2. Чабан О.С., М.М. Гуменюк, В.А. Вербенко Нейропсихологія (лекції та додатковий матеріал курсу). – Тернопіль: Укрмедкнига, 2008.
3. Kolb B. Fundamentals of Human Neuropsychology. – New York: Worth Publishers, 2021.
4. Luria A.R. The Working Brain: An Introduction To Neuropsychology. – New York: Basic Books, 1976.
5. Філімонов В.І., Маракушин Д.І. Клінічна фізіологія. – Київ: Медицина, 2022.

Тема 7. Нейропсихологічні механізми керування поведінкою. Апраксії

Мета: Ознайомитися з особливостями нейропсихологічних механізмів керування поведінкою та діагностикою порушень цілеспрямованих рухів та дій з предметами.

Запитання:

1. Довільність регуляції ВПФ.
2. Принцип сенсорних корекцій.
3. Рівні побудови рухів за М.О. Бернштейном (субкортикальні: А, В; кортикальні: С, D, E).

4. Морфофункціональні мозкові системи довільних і мимовільних рухів: порушення екстрапірамідних і пірамідних шляхів.
5. Апраксії. Класифікації апраксій за Г. Ліпманом, К. Хельманом, О.Р. Лурія.
6. Труднощі в діагностиці апраксій.

Література:

1. Чабан О.С., М.М. Гуменюк, В.А. Вербенко матеріали Нейропсихологія (лекції та додатковий матеріал курсу). – Тернопіль: Укрмедкнига, 2008.
2. Jodzio K. Diagnostyka neuropsychologiczna w praktyce klinicznej. – Warszawa: Difin, 2011. Marshall J., Gurd J., Kischka U. The Handbook of Clinical Neuropsychology (2nd ed.). – Oxford:Oxford University Press, 2010.
3. Zawadzka E., Domańska Ł. Diagnozaneuropsychologiczna. Współczesne wyzwania i perspektywy rozwoju. – Warszawa: Difin, 2017.
4. Галецька І.І. Основи нейропсихології. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003.

Тема 8. Нейропсихологія мовлення. Афазії

Мета: Ознайомитися з сучасними уявленнями про мовні розлади, їх нейропсихологічними особливостями.

Запитання:

1. Поняття афазії та її сучасний клінічний статус.
2. Історія розвитку наукових уявлень про афазії.
3. Класифікація афазій у вітчизняній нейропсихології: аферентно-моторна, еферентно-моторна, динамічна, сенсорна, акустико-мнестична, амнестична, семантична.
4. Коморбідність афазій, диференційна діагностика з іншими мовленнєвими розладами.

Література:

1. Чабан О.С., М.М. Гуменюк, В.А. Вербенко матеріали Нейропсихологія (лекції та додатковий матеріал курсу). – Тернопіль: Укрмедкнига, 2008.
2. Jodzio K. Diagnostyka neuropsychologiczna w praktyce klinicznej. – Warszawa: Difin, 2011. Marshall J., Gurd J., Kischka U. The Handbook of Clinical Neuropsychology (2nd ed.). – Oxford:Oxford University Press, 2010.
3. Zawadzka E., Domańska Ł. Diagnozaneuropsychologiczna. Współczesne wyzwania i perspektywy rozwoju. – Warszawa: Difin, 2017.

4. Галецька І.І. Основи нейропсихології. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003.

Тема 9. Нейропсихологічні синдроми полімодального генезу. Аграфія.

Акакулькулія. Алексія

Мета: Визначитися з основними нейропсихологічними синдромами при локальних ураженнях мозку людини.

Запитання:

1. Нейропсихологічна основа розладів полімодального генезу за Л.С. Цветковою та О.М. Корнєвим.
2. Класифікація специфічних розладів розвитку навчальних навичок у дітей.
3. Письмо як вид діяльності за О.М. Леонтьєвим.
4. Аграфія (дисграфія).
5. Труднощі в оволодінні письмом за Т.В. Ахутіною, Ж.М. Глозман.
6. Поняття і класифікація алексій (дислексій).
7. Поняття і класифікація акакульцій (дискалькулій). Синдром Герстмана.

Література:

1. Галецька І.І. Основи нейропсихології. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003.
2. Чабан О.С., М.М. Гуменюк, В.А. Вербенко Нейропсихологія (лекції та додатковий матеріал курсу). – Тернопіль: Укрмедкнига, 2008.
3. Kolb B. Fundamentals of Human Neuropsychology. – New York: Worth Publishers, 2021.
4. Luria A.R. The Working Brain: An Introduction To Neuropsychology. – New York: Basic Books, 1976.
5. Філімонов В.І., Маракушин Д.І. Клінічна фізіологія. – Київ: Медицина, 2022.

Тема 10. Використання нейропсихологічних методів в освітньому просторі: формувальне навчання

Мета: Сформувати уявлення про особливості дитячої психології та принципів роботи мозку школяра.

Запитання:

1. Нейропсихологія індивідуальних відмінностей дітей як основа використання нейропсихологічних методів у школі.

2. Типи психічного дизонтогенезу за Г.Є. Сухаревою та В.В. Лебединським.
3. Методологія нейропсихологічного супроводу дітей з нерівномірністю розвитку психічних функцій.
4. Нейропсихологічна підтримка класів корекційно-розвивального навчання.
5. Місце і роль нейропсихології в процесі психолого-педагогічного супроводу інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами.

Література:

1. Чабан О.С., М.М. Гуменюк, В.А. Вербенко матеріали Нейропсихологія (лекції та додатковий матеріал курсу). – Тернопіль: Укрмедкнига, 2008.
2. Jodzio K. Diagnostyka neuropsychologiczna w praktyce klinicznej. – Warszawa: Difin, 2011. Marshall J., Gurd J., Kischka U. The Handbook of Clinical Neuropsychology (2nd ed.). – Oxford:Oxford University Press, 2010.
3. Zawadzka E., Domańska Ł. Diagnozaneuropsychologiczna. Współczesne wyzwania i perspektywy rozwoju. – Warszawa: Difin, 2017.
4. Галецька І.І. Основи нейропсихології. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003.

2. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота – це різноманітні види індивідуальної і колективної діяльності здобувачів вищої освіти, які здійснюються в позааудиторний час за завданнями викладача, під його керівництвом, але без його безпосередньої участі.

Основними видами самостійної роботи під час вивчення дисципліни «Основи нейропсихології травми» є:

- робота з конспектами навчального матеріалу;
- підготовка до семінарських занять;
- написання есе, рефератів, доповідей;
- вивчення обов'язкової та додаткової літератури;
- підготовка презентацій;
- самостійне опрацювання окремих питань з курсу;
- підготовка до форм поточного та підсумкового видів контролю тощо.

У науково-дослідному аспекті реалізації інтелектуального та творчого потенціалу здобувача вищої освіти основними видами самостійної роботи є:

- виконання навчальних індивідуально-дослідних завдань;

- участь у науково-педагогічних студентських конференціях, семінарах, конкурсах;
- участь у студентських наукових товариствах (гуртках) тощо;
- написання курсових, дипломних та магістерських робіт (для випускових кафедр) тощо.

У відповідності до структури навчальної дисципліни кожна тема змістового розділу включає в себе самостійне вивчення матеріалу. Останнє націлене на розвиток у здобувачів вищої освіти самостійності у пізнавальній діяльності, оволодінні знаннями, застосуванні отриманих знань не тільки у навчанні, а й у подальшій професійній діяльності. Оволодіння навичками планування та функціональної, успішної реалізації самостійної роботи є важливим з огляду на концепцію «Навчання упродовж усього життя» як істотного елемента Зони європейської вищої освіти. Самостійна робота та робота на семінарських, семінарських заняттях спрямована на оволодіння *soft skills* (т. зв. «м'якими навичками», «соціальними навичками», «універсальними навичками» чи «навичками успішності»), що дозволяють випускникам ХДАК у перспективі бути успішними на своєму робочому місці. До *soft skills* зараховують навички комунікації, лідерство, здатність брати на себе відповідальність і працювати в критичних умовах, вміння полагоджувати конфлікти, працювати в команді, управляти своїм часом, розуміння важливості дедлайнів, здатність логічно і системно мислити, креативність та інше.

Форми виконання самостійної роботи

- Презентація – від 10 слайдів (текстового та ілюстративного матеріалу);
- Опитувальник – від 10 питань;
- Тести від 10 питань (питання та 3-4 варіанти відповіді, останній рядок ключі – правильні варіанти відповідей);
- Реферат – 10-15 сторінок (титульний аркуш, актуальність теми, виклад основного матеріалу з посиланнями, висновки, список літератури, оформлений за [ДСТУ 8302:2015](#));
- Ілюстрації – від 10 ілюстрацій з відповідною характеристикою зображення – інформація включає коротке повідомлення щодо зображення, персоналії, об'єкту, року тощо;
- Огляд літератури – 2-3 статті або 1 монографія, яка відповідає тематиці (автор статті, назва, бібліографічні посилання за [ДСТУ 8302:2015](#), короткий опис – актуальність, виклад основного матеріалу, висновки).
- Інтерв'ю (виконується в парі бали зараховуються усім учасникам). За відповідною темою чи питанням до теми створюється короткий відео-ролик, бесіда кореспондента

(інтерв'юера) з іншою особою, яка дає короткі, ємні відповіді на поставлені питання (до 10 питань).

- Відео-ролик до авторського блогу, в якому міститься повідомлення щодо теми чи питання до теми, огляду рекомендованої літератури до теми. Ролик може містити елементи запропонованих варіантів виконання самостійної роботи.
- Інший варіант виконання самостійної роботи (попередньо узгоджений з викладачем).

Тема 1. Вступ до нейропсихології

Мета: Визначити предмет, завдання нейропсихології. Ознайомитися з історією формування та розвитку нейропсихології. Визначити особливості нейропсихологічного дослідження

Запитання:

1. Предмет, завдання нейропсихології.
2. Історія розвитку нейропсихологічної науки.
3. Радянська та західна нейропсихологія.
4. Галузі нейропсихології.
5. Особливості дослідження в нейропсихології: загальна характеристика хворого, планування та проведення нейропсихологічного дослідження.
6. Застосування нейропсихології в суспільній практиці.

Теми рефератів:

1. Нейропсихологія серед інших нейронаук. Становлення нейропсихології. Зв'язок нейропсихології з іншими науками.
2. Теорії «вмістилища» психіки в античній науці. Пошук матеріального субстрату психічних процесів у кінці XVII – початку XVIII ст.
3. Дослідження локалізації функцій у корі головного мозку у XIX ст. Перші локалізаційні карти мозку.
4. Фізіологічний напрямок у дослідженні локалізації психічних функцій.

Література:

1. Чабан О.С., М.М. Гуменюк, В.А. Вербенко матеріали Нейропсихологія (лекції та додатковий матеріал курсу). – Тернопіль: Укрмедкнига, 2008.
2. Jodzio K. Diagnostyka neuropsychologiczna w praktyce klinicznej. – Warszawa: Difin, 2011. Marshall J., Gurd J., Kischka U. The Handbook of Clinical Neuropsychology (2nd ed.). – Oxford:Oxford University Press, 2010.

3. Zawadzka E., Domańska Ł. Diagnozaneuropsychologiczna. Współczesne wyzwania i perspektywy rozwoju. – Warszawa: Difin, 2017.
4. Галецька І.І. Основи нейропсихології. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003.

Тема 2. Теорія системної динамічної локалізації найвищих психічних функцій

Мета: Визначити основні принципи нейропсихологічного вчення Л. С. Виготського. Проаналізувати зміст теорії системної динамічної локалізації вищих психічних функцій О. Р. Лурії. Розглянути структурно-функціональна модель роботи мозку як субстрату психічної діяльності. Розібрати поняття системність та функціональна система.

Запитання:

1. Вищі психічні функції людини у вченні Л. С. Виготського.
2. Теорія системної динамічної локалізації вищих психічних функцій О. Р. Лурії.
3. Загальна структурно-функціональна модель роботи мозку як субстрату психічної діяльності.
4. Принцип системності. Концепція М. О. Бернштейна.
5. Поняття «функціональної системи» та основні особливості її роботи (П. К. Анохін).
6. Сучасні погляди на функціонування мозку.

Теми рефератів:

1. Нейропсихологія на сучасному етапі.
2. Морфогенез анатомо-фізіологічної основи вищих психічних функцій. Анатомо-фізіологічна основа вищих психічних функцій. Нейрон та його функції.
3. Основні анатомічні структури мозку: спинний мозок (*medulla spinalis*); головний мозок (*encephalon*): *medulla oblongata*, *mesencephalon*, *diencephalon*, *cerebellum*, *telencephalon*.

Література:

1. Галецька І.І. Основи нейропсихології. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003.
2. Чабан О.С., М.М. Гуменюк, В.А. Вербенко Нейропсихологія (лекції та додатковий матеріал курсу). – Тернопіль: Укрмедкнига, 2008.
3. Kolb B. Fundamentals of Human Neuropsychology. – New York: Worth Publishers, 2021.
4. Luria A.R. The Working Brain: An Introduction To Neuropsychology. – New York: Basic Books, 1976.
5. Філімонов В.І., Маракушин Д.І. Клінічнафізіологія. – Київ: Медицина, 2022.

Тема 3. Нейропсихологічний аналіз порушень вищих психічних функцій

Мета: Сформувати уявлення про структурно-функціональну організацію нервової системи.

Запитання:

1. Морфогенез та організація мозку людини.
2. Відділи мозку: передній, проміжний, середній, задній, довгастий.
3. Відмінності мозку у чоловіків і жінок.
4. Структурна організація нервової системи.
5. Відділи нервової системи.
6. Аферентна та еферентна нервова система.
7. Джерела знань про функціональну організацію мозку.
8. Проблема міжпівкульної асиметрії мозку та міжпівкульної взаємодії.
9. Поняття «нейропластичність», «когнітивний резерв».

Теми рефератів:

1. Кора головного мозку. Цитоархітектоніка кори.
2. Загальні принципи функціонування мозку людини. Морфо-фізіологічна обумовленість психічних явищ. Теорія розвитку вищих психічних функцій за Л.С. Виготським.
3. Теорія функціональних систем та акцептора дії за П.К. Анохіним.
4. Системні принципи роботи мозку. Локалізація функцій.

Література:

1. Чабан О.С., М.М. Гуменюк, В.А. Вербенко матеріали Нейропсихологія (лекції та додатковий матеріал курсу). – Тернопіль: Укрмедкнига, 2008.
2. Jodzio K. Diagnostyka neuropsychologiczna w praktyce klinicznej. – Warszawa: Difin, 2011. Marshall J., Gurd J., Kischka U. The Handbook of Clinical Neuropsychology (2nd ed.). – Oxford:Oxford University Press, 2010.
3. Zawadzka E., Domańska Ł. Diagnozaneuropsychologiczna. Współczesne wyzwania i perspektywy rozwoju. – Warszawa: Difin, 2017.
4. Галецька І.І. Основи нейропсихології. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003.

Тема 4-5. Факторний і синдромальний аналіз порушень вищих психічних функцій

Мета: Розглянути особливості аналізу порушень вищих психічних функцій.

Запитання:

1. Фактор як психологічна складова.
2. Модальнонеспецифічний (енергетичний) фактор.
3. Кінетичний фактор. Просторовий фактор.
4. Фактор довільної-мимовільної регуляції психічної діяльності.
5. Фактор усвідомленості-неусвідомленості психічних функцій і станів.
6. Фактор суцесивності (послідовності) організації. Фактор симультанності (одночасності) організації.
7. Фактор міжпівкульної взаємодії. Загально мозковий фактор.
8. Поняття про нейропсихологічний синдром. Класифікація нейропсихологічних синдромів за О.Р. Лурією.
9. Класифікація нейропсихологічних синдромів за Є.Д. Хомською.

Теми рефератів:

1. Блоки мозку за О.Р. Лурія.
2. Поняття нейропсихологічного фактора та синдрому.
3. Причини порушень вищих психічних функцій.

Література:

1. Бондарчук О. І. Основи нейропсихології травми . — К.: МАУП, 2006.
2. Беляєва С.Я. Дитячі негаразди. Лікуємо любов'ю К.: Ред. Загальнопед. газ., 2013.
3. Галецька І.І. Основи нейропсихології. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003.
4. Чабан О.С., М.М. Гуменюк, В.А. Вербенко Нейропсихологія (лекції та додатковий матеріал курсу). – Тернопіль: Укрмедкнига, 2008.
5. Kolb B. Fundamentals of Human Neuropsychology. – New York: Worth Publishers, 2021.
6. Luria A.R. Higher Cortical Functions in Man. – New York: Basic Books, 1966.
7. Luria A.R. The Working Brain: An Introduction To Neuropsychology. – New York: Basic Books, 1976.
8. Pačalska M., Kaczmarek B.L.J., Kropotov J.D. Neuropsychologia kliniczna: od teorii do praktyki. – Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2014.
9. Parsons M.W., Hammeke T.A. Clinical Neuropsychology: A Pocket Handbook for Assessment. – American Psychological Association, 2014.

Тема 6. Сенсорні та гностичні розлади

Мета: Визначити основні ознаки сенсорних та гностичних розладів.

Запитання:

1. Нейроанатомія: поняття про структуру і принципи функціонування аналізаторів: зорового, слухового, кінестетичного.
2. Розлади аналізаторних систем за Є.Д. Хомскою.
3. Агнозії: зорові, слухові, тактильні.
4. Методики і проби на діагностику сенсорних та гностичних розладів.

Теми рефератів:

1. Сенсорні та гностичні розлади. Загальні принципи роботи аналізаторних систем. Зоровий аналізатор, його сенсорні розлади. Зорові агнозії.
2. Слуховий аналізатор та його сенсорні й гностичні розлади.
3. Шкіряно-кінестетичний аналізатор та його сенсорні й гностичні розлади.
4. Нюховий та смаковий аналізатори.

Література:

1. Галецька І.І. Основи нейропсихології. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003.
2. Чабан О.С., М.М. Гуменюк, В.А. Вербенко Нейропсихологія (лекції та додатковий матеріал курсу). – Тернопіль: Укрмедкнига, 2008.
3. Kolb B. Fundamentals of Human Neuropsychology. – New York: Worth Publishers, 2021.
4. Luria A.R. The Working Brain: An Introduction To Neuropsychology. – New York: Basic Books, 1976.
5. Філімонов В.І., Маракушин Д.І. Клінічна фізіологія. – Київ: Медицина, 2022.

Тема 7. Нейропсихологічні механізми керування поведінкою. Апраксії..

Мета: Ознайомитися з особливостями нейропсихологічних механізмів керування поведінкою та діагностикою порушень цілеспрямованих рухів та дій з предметами.

Запитання:

1. Довільність регуляції ВПФ.
2. Принцип сенсорних корекцій.
3. Рівні побудови рухів за М.О. Бернштейном (субкортикальні: А, В; кортикальні: С, D, E).

4. Морфофункціональні мозкові системи довільних і мимовільних рухів: порушення екстрапірамідних і пірамідних шляхів.
5. Апраксії. Класифікації апраксій за Г. Ліпманом, К. Хельманом, О.Р. Лурія.
6. Труднощі в діагностиці апраксій.

Теми рефератів:

1. Психологічні механізми управління поведінкою. Управління рухами, механізми та закономірності їх організації. . Апраксії та їх класифікація.
2. Морфофункціональні мозкові системи рухів: екстрапірамідна система; пірамідна система. Апраксії та їх класифікація.
3. Методи і принципи нейропсихологічної діагностики. Нейропсихологічне дослідження.

Література:

1. Чабан О.С., М.М. Гуменюк, В.А. Вербенко матеріали Нейропсихологія (лекції та додатковий матеріал курсу). – Тернопіль: Укрмедкнига, 2008.
2. Jodzio K. Diagnostyka neuropsychologiczna w praktyce klinicznej. – Warszawa: Difin, 2011. Marshall J., Gurd J., Kischka U. The Handbook of Clinical Neuropsychology (2nd ed.). – Oxford:Oxford University Press, 2010.
3. Zawadzka E., Domańska Ł. Diagnozaneuropsychologiczna. Współczesne wyzwania i perspektywy rozwoju. – Warszawa: Difin, 2017.
4. Галецька І.І. Основи нейропсихології. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003.

Тема 8. Нейропсихологія мовлення. Афазії

Мета: Ознайомитися з сучасними уявленнями про мовні розлади, їх нейропсихологічними особливостями.

Запитання:

1. Поняття афазії та її сучасний клінічний статус.
2. Історія розвитку наукових уявлень про афазії.
3. Класифікація афазій у вітчизняній нейропсихології: аферентно-моторна, еферентно-моторна, динамічна, сенсорна, акустико-мнестична, амнестична, семантична.
4. Коморбідність афазій, диференційна діагностика з іншими мовленнєвими розладами.

Теми рефератів:

1. Нейродіагностика. Мова та її порушення, афазії.
2. Проблема мовленнєвих функцій у нейропсихології.

3. Мова та її порушення, афазії.
4. Порушення мовленнєвих функцій при ураженнях правої півкулі.
5. Специфіка афазій у ліворуких.

Література:

1. Чабан О.С., М.М. Гуменюк, В.А. Вербенко матеріали Нейропсихологія (лекції та додатковий матеріал курсу). – Тернопіль: Укрмедкнига, 2008.
2. Jodzio K. Diagnostyka neuropsychologiczna w praktyce klinicznej. – Warszawa: Difin, 2011. Marshall J., Gurd J., Kischka U. The Handbook of Clinical Neuropsychology (2nd ed.). – Oxford: Oxford University Press, 2010.
3. Zawadzka E., Domańska Ł. Diagnozaneuropsychologiczna. Współczesne wyzwania i perspektywy rozwoju. – Warszawa: Difin, 2017.
4. Галецька І.І. Основи нейропсихології. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003.

Тема 9. Нейропсихологічні синдроми полімодального генезу. Аграфія.

Акакулькулія. Алексія

Мета: Визначитися з основними нейропсихологічними синдромами при локальних ураженнях мозку людини.

Запитання:

1. Нейропсихологічна основа розладів полімодального генезу за Л.С. Цветковою та О.М. Корнєвим.
2. Класифікація специфічних розладів розвитку навчальних навичок у дітей.
3. Письмо як вид діяльності за О.М. Леонтьєвим.
4. Аграфія (дисграфія).
5. Труднощі в оволодінні письмом за Т.В. Ахутіною, Ж.М. Глозман.
6. Поняття і класифікація алексій (дислексій).
7. Поняття і класифікація акакулькулій (дискалькулій). Синдром Герстмана.

Теми рефератів:

1. Нейропсихологічні синдроми полімодального генезу. Аграфія. Сутність і приклади корекції даних синдромів.
2. Нейропсихологічні синдроми полімодального генезу. Алексія. Сутність і приклади корекції даних синдромів.

3. Нейропсихологічні синдроми полімодального генезу. Акалькулія. Сутність і приклади корекції даних синдромів.

Література:

1. Галецька І.І. Основи нейропсихології. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003.
2. Чабан О.С., М.М. Гуменюк, В.А. Вербенко Нейропсихологія (лекції та додатковий матеріал курсу). – Тернопіль: Укрмедкнига, 2008.
3. Kolb B. Fundamentals of Human Neuropsychology. – New York: Worth Publishers, 2021.
4. Luria A.R. The Working Brain: An Introduction To Neuropsychology. – New York: Basic Books, 1976.
5. Філімонов В.І., Маракушин Д.І. Клінічна фізіологія. – Київ: Медицина, 2022.

Тема 10. Використання нейропсихологічних методів в освітньому просторі: формувальне навчання

Мета: Сформувати уявлення про особливості дитячої психології та принципів роботи мозку школяра.

Запитання:

1. Нейропсихологія індивідуальних відмінностей дітей як основа використання нейропсихологічних методів у школі.
2. Типи психічного дизонтогенезу за Г.Є. Сухаревою та В.В. Лебединським.
3. Методологія нейропсихологічного супроводу дітей з нерівномірністю розвитку психічних функцій.
4. Нейропсихологічна підтримка класів корекційно-розвивального навчання.
5. Місце і роль нейропсихології в процесі психолого-педагогічного супроводу інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами.

Теми рефератів:

1. Проблема лівш ості у нейропсихології.
2. Методи нейропсихологічного обстеження. Загальні принципи нейропсихологічної діагностики.
3. Система заходів О.Р. Лурії. Основні засоби нейропсихологічної діагностики.
4. Нейропсихологія часу.
5. Проблема свідомого та несвідомого у нейропсихології.

Література:

1. Чабан О.С., М.М. Гуменюк, В.А. Вербенко матеріали Нейропсихологія (лекції та додатковий матеріал курсу). – Тернопіль: Укрмедкнига, 2008.
2. Jodzio K. Diagnostyka neuropsychologiczna w praktyce klinicznej. – Warszawa: Difin, 2011. Marshall J., Gurd J., Kischka U. The Handbook of Clinical Neuropsychology (2nd ed.). – Oxford:Oxford University Press, 2010.
3. Zawadzka E., Domańska Ł. Diagnozaneuropsychologiczna. Współczesne wyzwania i perspektywy rozwoju. – Warszawa: Difin, 2017.
4. Галецька І.І. Основи нейропсихології. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003.

3. ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОЇ ФОРМИ КОНТРОЛЮ

1. Предмет та завдання нейропсихології.
2. Наукові та методологічні передумови виділення нейропсихології в самостійну галузь психологічної науки.
3. Теорії локалізаціонізму та антилокалізаціонізму
4. Місце нейропсихології в системі наукового знання.
5. Етапи розвитку нейропсихології як науки
6. Внесок у розвиток нейропсихології Л. С. Виготського та О. Р. Лурія.
7. Напрями сучасної нейропсихології.
8. Поняття функціональної системи
9. Теорія системної динамічної локалізації вищих психічних функцій.
10. Поняття нейропсихологічного симптому і синдрому.
11. Поняття первинних та вторинних нейропсихологічних симптомів
12. Поняття нейропсихологічного фактора.
13. Принципи нейропсихологічної діагностики.
14. Поняття синдромного аналізу.
15. Схема нейропсихологічного дослідження.
16. Методи нейропсихології за схемою О. Р. Лурія
17. Загальне поняття про мозок.
18. Ділянки мозку, їх функції.
19. Поняття первинних, вторинних та третинних полів мозку.
20. Структурно-системна організація мозку.
21. Функціональні блоки мозку за О. Р. Лурія.

22. Енергетичний блок мозку за О. Р. Лурія
23. Блок прийому, переробки та збереження інформації О. Р. Лурія.
24. Блок програмування регулювання та контролю діяльності О. Р. Лурія
25. Функціональна асиметрія мозку.
26. Поняття вищої психічної функції.
27. Властивості вищих психічних функцій.
28. Поняття латералізації функцій головного мозку.
29. Морфофункціональна основа ВПФ.
30. Поняття та структура аналізаторів.
31. Види нейропсихологічних факторів.
32. Кінетичний фактор.
33. Просторовий фактор.
34. Кінестетичний фактор.
35. Фактор міжпівкульової взаємодії.
36. Модально-специфічний фактор.
37. Модально-неспецифічний фактор.
38. Фактор довільної-мимовільної регуляції психічної діяльності.
39. Фактор усвідомленості-неусвідомленості психічних функцій та станів.
40. Фактор симультанності (одночасності) організації ВПФ.
41. Фактор сукцесивності (послідовності) організації ВПФ.
42. Фактор міжпівкульової взаємодії.
43. Зорові агнозії, їх види.
44. Методики діагностики зорових агнозій.
45. Тактильні агнозії.
46. Методики діагностики тактильних агнозій.
47. Слухові агнозії.
48. Методики діагностики слухових агнозій.
49. Апраксії та їх види.
50. Методики діагностики апраксій.
51. Афазії та їх види.
52. Оптико-мнестична афазія.
53. Аферентна та еферентна моторна афазія.
54. Методики діагностики афазій.

55. Алексії та їх види.
56. Методики діагностики алексій.
57. Аграфії.
58. Методики діагностики аграфій.
59. Акалькулії.
60. Методики діагностики акалькулій.
61. Ліворукість та праворукість.
62. Методики діагностики ліворукості.
63. Теорія виникнення асиметрії.
64. Анатомічна та функціональна асиметрія мозку (латеральна специфічність півкуль).
65. Латералізація вищих психічних функцій.
66. Розвиток мозку у філогенезі та онтогенезі в аспекті нейропсихології.
67. Поняття дизонтогенезу, його види.
68. Загальна характеристика методів нейропсихологічної реабілітації.
69. Поняття відновлення вищих психічних функцій.
70. Практичне значення та перспективи нейропсихології (в практиці медичного психолога).
71. Корекційне навчання.
72. Відновне навчання.
73. Принцип системної локалізації функцій.
74. Принцип динамічної локалізації функцій.
75. Поняття першої та другої сигнальної системи.
76. Поняття компенсації функцій.
77. Взаємодія функціональних блоків мозку.
78. Гнозис: поняття та види.
79. Карта нейропсихологічного дослідження за Є. Д. Хомською.
80. Загальний опис хворого за Ж. М. Глозман.
81. Теорія розвитку вищих психічних функцій за Л. С. Виготським.
82. Поняття первинних, вторинних та третинних полів кори головного мозку.
83. Причини розладів ВПФ.
84. Немовленнєва апраксія.
85. Артикуляційна апраксія.
86. Поняття локалізації вищої психічної функції.

87. Поняття розщепленого мозку.
88. Специфіка огнищевих ушкоджень мозку у дітей.
89. Нейропсихологія старіння.

4. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Обов'язкова

1. Бондарчук О. І. Основи нейропсихології травми . — К.: МАУП, 2006.
2. Беляєва С.Я. Дитячі негаразди. Лікуємо любов'ю К.: Ред. Загальнопед. газ., 2013.
3. Галецька І.І. Основи нейропсихології. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003.
4. Чабан О.С., М.М. Гуменюк, В.А. Вербенко Нейропсихологія (лекції та додатковий матеріал курсу). – Тернопіль: Укрмедкнига, 2008.
5. Kolb B. Fundamentals of Human Neuropsychology. – New York: Worth Publishers, 2021.
6. Luria A.R. Higher Cortical Functions in Man. – New York: Basic Books, 1966.
7. Luria A.R. The Working Brain: An Introduction To Neuropsychology. – New York: Basic Books, 1976.
8. Pačalska M., Kaczmarek B.L.J., Kropotov J.D. Neuropsychologia kliniczna: od teorii do praktyki. – Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2014.
9. Parsons M.W., Hammeke T.A. Clinical Neuropsychology: A Pocket Handbook for Assessment. – American Psychological Association, 2014.
10. Sherman E., Hrabok M., Tan J. A Compendium of Neuropsychological Tests: Fundamentals of Neuropsychological Assessment and Test Reviews for Clinical Practice. – Oxford: Oxford University Press, 2021.
11. Zawadzka E., Domańska Ł. Diagnoza neuropsychologiczna. Współczesne wyzwania i perspektywy rozwoju. – Warszawa: Difin, 2017

Додаткова

1. Павелків Р. Геронтопсихологія. Медико-біологічні та соціально-психологічні аспекти старіння. – Київ: Центр навчальної літератури, 2020. Сакс О. Пробудження. – К.: Наш Формат, 2018.
2. Сакс О. Чоловік, який сплутав дружину з капелюхом. – К.: Наш Формат, 2018.
3. Філімонов В.І., Маракушин Д.І. Клінічна фізіологія. – Київ: Медицина, 2022.
4. Anderson V., Northam E., Wrennall J. Developmental Neuropsychology: A Clinical Approach. – London: Routledge, 2008.

5. Bush S.S., Yochim B.P. A Handbook of Geriatric Neuropsychology: Practice Essentials (Studies on Neuropsychology, Neurology and Cognition). – London: Routledge, 2022.
6. Herzyk A. Wprowadzenie do neuropsychologii klinicznej. – Warszawa: Scholar, 2005.
7. Jodzio K. Diagnostyka neuropsychologiczna w praktyce klinicznej. – Warszawa: Difin, 2011.
8. Kaplan-Solms K., Solms M. Clinical Studies in Neuro-psychoanalysis: Introduction to a Depth Neuropsychology. – London: Routledge, 2000.
9. Krucoff M.O., Rahimpour Sh., Slutzky M.W., Edgerton V.R., Turner D.A. Enhancing Nervous System Recovery through Neurobiologics, Neural Interface Training, and Neurorehabilitation // Frontiers in Neuroscience. – 2016. – №10. – P. 584-589.
10. Lezak M.D., Howieson D.B., Bigler E.D., Tranel D. Neuropsychological Assessment (5th ed.). – Oxford: Oxford University Press, 2012.
11. Łojek E., Bolewska A. Wybrane zagadnienia rehabilitacji neuropsychologicznej. Warszawa: Scholar, 2008.

Інформаційні ресурси

1. Законодавство України — <https://rada.gov.ua/news/zak>
2. Наукова періодика України — <http://nbuv.gov.ua/taxonomy/term/334> –.
3. Електронні підручники онлайн «Педагогіка і психологія» — <http://chitalka.info/psy.html>.
4. Вісник психології і соціальної педагогіки — <http://psych.kiev.ua/nma-referats/fla-refers/lang-1/referat-109/referatpart-4/index.html> –.
5. БД Освіта. ua. — <http://osvita.ua/school/psychology>

Навчальне видання

ОСНОВИ НЕЙРОПСИХОЛОГІЇ ТРАВМИ

Програма та навчально-методичні матеріали з навчальної дисципліни

для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти

за спеціальністю 053 Психологія

Розробники:

І. О. Віденсєв, кандидат психологічних наук, доцент

Д. П. Приходько, кандидат психологічних наук, доцент

Видається в авторській редакції

Підписано до друку 29.05.2024 р. Формат 60x84/16.

Гарнітура «Times». Папір для мн. ап.

Ум. друк. арк. 7,67. Обл.-вид. арк. 8,52.

Адреса редакції і видавця:

ХДАК, Україна, 61057, м. Харків, Бурсацький узвіз, 4

тел. (057) 731-27-83. e-mail: rrv2000k@ukr.net.

Свідоцтво про держреєстрацію ДК №3274 від 04.09.2008 р.